

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ
DOMENIUL SOCIOLOGIE

**CO-PARENTALITATEA – ALIANȚELE FAMILIALE:
O JONȚIUNE ÎNTRE ABORDĂRILE AXATE PE DEZVOLTARE, ABORDĂRI
FAMILIALE ȘI SISTEMICE
REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT**

Coordonator științific

Prof. univ. dr. Daniela COJOCARU

Doctorand

Daniela Maria GHEORGHE (BOȘCA)

Iași,

2023

CUPRINS	2
MULȚUMIRI	7
INTRODUCERE	9
CAPITOLUL 1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI TEORETIC	11
1.1. Abordări ale parentalității și ale educației parentale	11
1.1.1. Teorii ale parentalității	11
1.1.2. Teorii ale educației parentale	18
1.2. Stilurile co-parentale	18
1.3. Teorii ale familiei	20
1.3.1. Teoria interacționistă	25
1.3.2. Teoria funcționalistă și teoria sistemică	26
1.3.3. Teoria conflictualistă	27
1.3.4. Teoria feministă	28
1.3.5. Teoria ”Pattern-ului familial și transgeneraționalul”	29
1.4. Scurtă prezentare a celor mai recente studii realizate în România	30
1.5. Alianțele familiale – o joncțiune între abordările axate pe dezvoltare, abordări familiale și sistemice	31
1.6. Comportamente ale adolescenților și stilurile parentale	34
1.6.1. Teorii ale adolescenței	35
1.6.2. Situația adolescenților în România	38
1.6.3. Dimensiuni ale relației părinte-adolescent	62
1.7. Perceperea stilurilor parentale și a relației părinte-copil: diferențe dintre adolescenți-părinți și impactul asupra dezvoltării adolescenților	75
CAPITOLUL 2. METODOLOGIA CERCETĂRII	82
2.1 Justificarea paradigmei și a metodologiei	83
2.2 Etica și protecția datelor cu caracter personal	85
2.2.1 Aspecte etice specifice etapelor cercetării	87
2.2.2 Calitatea și integritatea cercetării și formarea în domeniul eticii	88
2.3 Design-ul cercetării	91
2.3.1. Scopul cercetării	91
2.3.2 Operaționalizarea conceptelor	91
2.4. Istoricul instrumentelor	99
2.5. Obiectivele cercetării	108
2.6. Întrebările cercetării	108

2.7. Ipotezele cercetării	109
2.8. Populația analizată	109
2.8.1. Participanți și proceduri	120
2.8.2. Caracteristicile generale ale subiecților	124
2.9. Cercetarea calitativă	125
2.10. Cercetarea cantitativă	127
2.10.1. Prezentarea Scalei de evaluare a stilurilor parentale	127
2.10.2. Modelul circumplex	132
2.11. Prezentarea metodologiei de lucru	134
CAPITOLUL 3. REZULTATELE CERCETĂRII	138
3.1. Prima cercetare: Stilurile parentale	138
3.1.1. Stiluri parentale ale tatălui	142
3.1.2. Stiluri parentale ale mamei	149
3.1.3. Stiluri parentale și sexul copilului	156
3.1.4. Stilurile parentale și mediul de proveniență	157
3.1.5. Stiluri parentale și structura familiei	157
3.1.6. Stilurile parentale ale mamei și tatălui în funcție de axa control și responsivitate	161
3.2. A doua cercetare Modelul circumplex dimensiunea de conexiune și flexibilitate în familie	164
3.2.1 Modelul circumplex la copii	164
3.2.2. Modelul circumplex la părinți	166
3.3. Analiza calitativă	167
CAPITOLUL 4. DISCUȚII	189
4.1. Discuții	189
4.2. Limitările cercetării	197
CONCLUZII	198
BIBLIOGRAFIE	208

INTRODUCERE

Lucrarea, prin aspectele teoretice, prin studiile empirice, are drept scop examinarea stilurilor parentale în România din perspectiva adolescenților, precum și determinarea tipurilor de familie pe baza a doi factori: coeziunea și flexibilitatea, modul în care genul, mediul de proveniență și structura familiei influențează stilurile parentale. Analiza stilurilor parentale se bazează pe cercetările realizate de către Baumrind (1971) care, analizând dimensiunea de responsivitate a părinților și de control a identificat trei stiluri de parenting: autoritar, autoritativ și permisiv, ulterior a fost identificat și cel de-al patrulea stil, cel neglijent.

Obiectivele cercetării sunt:

1. Explorarea percepției adolescenților cu privire la stilurile parentale ale tatălui și ale mamei, analiza mecanismelor relației adolescent-părinte. În cadrul acestui obiectiv vor fi analizate următoarele aspecte: cum percep adolescenții rolul parental în general, diferența între stilurile parentale ale mamei și tatălui, care sunt asociațiile dintre percepția adolescenților și a părinților cu privire la stilurile parentale.
2. Examinarea tipurilor de familie din perspectiva adolescenților și a părinților în funcție de gradul de coeziune și flexibilitate.
3. Analiza modului în care genul, mediul de proveniență și structura familiei influențează stilurile parentale și tipurile de familie determinate pe baza nivelului de coeziune și flexibilitate.

Pentru a verifica obiectivele cercetării în primul capitol "CAPITOLUL 1. CADRUL CONCEPTUAL ȘI TEORETIC" au fost prezentate la subcapitolul "1.2 Abordări ale parentalității și ale educației parentale", teoriile parentalității și ale educației parentale. Există diverse teorii care situează parentalitatea în timp și spațiu, având o determinare socială, fiind influențată de societate, iar altele care spun că parentalitatea este un comportament natural, chiar instinctual. Relațiile părinte-copil, conform tezelor construcționiste a familiei, sunt "formate și susținute prin interacțiuni sociale, iar relațiile și experiențele sunt interpretate și semnificate" și nu sunt comportamente naturale, ci învățate (Arendell, 1997, p. 4). Așadar parentalitatea este multidimensională, complexă și implică diverse comportamente, abilități și obiective, învățate prin participarea la comunitatea socială.

Parentalitatea se referă la activitatea în sine pe care părinții sau ce cei îngrijesc copii o desfășoară, iar aceasta implică diverse comportamente, abilități și obiective, învățate prin participarea la comunitatea socială.

Stilul parental este o construcție utilizată pentru a captura variațiile normale în încercările părinților de a controla și de a socializa cu copiii lor. Studiile de practici parentale au relevat constant prezenta aceluiași două dimensiuni de baza în relația părinte-copil: afecțiunea și controlul (Baumrind, 1975; Maccoby & Martin).

În general, atunci când vorbim despre educație parentală ne gândim la programele și serviciile care sunt destinate părinților. Perspectivele socială și de cea a diversității culturale au influențat în anii '80 dezvoltare accelerată a modelelor de educație parentală care cuprindeau programele și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copii și care aveau drept scop sprijinirea acestora și îmbunătățirea capacității acestora de a-și crește copiii (Carter, 1996).

Tot în primul capitol adresat cadrului conceptual s-a vorbit la subcapitolul "1.2. Stilurile co-parentale" și despre stilurile co-parentale, ținându-se cont de faptul că acestea au început să fie analizate în contextul creșterii divorțurilor în mai multe țări. Într-o revizuire a cercetării familiilor "vitrege", familiilor recombuse în deceniul precedent, Coleman, Ganong & Fine (2000) au vorbit despre importanța extinderii cercetărilor, astfel încât să poată fi observat rolul ambilor părinți, chiar dacă ei nu mai locuiesc în aceeași casă, dar, mai ales, în contextul în care unul sau ambii părinți se recăsătoresc. Hetherington și Kelly (2002), pe baza unor meta-analize a programelor de consiliere parentală, dar și a propriilor cercetări, au identificat trei tipuri de co-parentalitate: conflictuală, cooperantă și paralelă.

Așadar primul capitol conține și subcapitolul "1.3 Teorii ale familiei" în care au fost analizate principalele teorii ale familiei: teoria interacționistă, teoria funcționalistă și teoria sistemică, teoria conflictualistă, teoria feministă, teoria "Pattern-ului familial și transgenerațional".

Unii autori definesc familia ca reprezentând un grup social ai cărui membri sunt legați prin raporturi de vârstă, căsătorie sau adopție și care trăiesc împreună, cooperează sub raport economic și au grijă de copii (Zamfir, Vlăsceanu 1993), Stănciulescu (1997) definește familia astfel: "unitatea socială constituită din adulți și copii între care există relații de filiație – naturală (de sânge) sau socială, indiferent de orice alte considerente". După alți autori, familia poate fi considerată ca un sistem format din indivizi care sunt legați de o istorie și un viitor împărtășit. Albu (2002) definește familia ca fiind purtător de substanță educogenă primară, adică de valori ce vor fi interiorizate de la cea mai fragedă vârstă. Acesta se referă la familie ca la prima formă de educație a copilului, mediul în care se pun bazele formării personalității copilului și al socializării lui. Alții susțin că datorită schimbărilor rapide de opinie asupra familiei ca urmare a divorțului, a evoluției societății, apariția și acceptarea termenului de familie monoparentală, membrii familiei nu mai pot fi priviți în structura stereotipică a familiei nucleare, ci, mai

degrabă, familia ar putea fi definită drept „o rețea de persoane din câmpul psihosocial imediat al copilului” (Carr, 2006; McGoldrick, Heiman & Carter, 1993).

La subcapitolul ”1.4. Scurtă prezentare a celor mai recente studii realizate în România” au fost prezentate cele mai recente cercetări realizate în România care analizează stilurile parentale. De exemplu, cercetarea ”Stiluri parentale și influența asupra consumului de alcool la minori un raport”, (Birdwell, Gheorghe, Reynolds, Moraru, 2014), analizează legătura directă dintre stilurile parentale și consumul de alcool în România. Una din concluziile cercetării este aceea că ”utilizarea stilului parental „iubitor și ferm” în creșterea și educarea copiilor, ar putea reduce eventualitatea consumului excesiv de alcool” (Birdwell, Gheorghe, Reynolds, Moraru, 2014, p. 11).

La subcapitolul ”1.5. Alianțele familiale – o joncțiune între abordările axate pe dezvoltare, abordări familiale și sistemice” au fost analizate aspecte legate de relațiile din familie, de interacțiunile mamă-copil, în special, modelul Daniel Stern (1989) care a adus informații prețioase referitoare la dinamica relațiilor dintre copil și părinți, precum și a alianțelor în sânul familiei. Aceste alianțe au fost adeseori tratate ca și modele de coparentalitate, alianța co-părintească fiind măsura în care părinții lucrează ca o echipă pentru creșterea copilului sau, mai formal, gradul de coordonare pe care îl realizează atunci când au o sarcină comună (McHale & Cowan, 1996).

În subcapitolul ”1.6. Comportamente ale adolescenților și stilurile parentale” sunt prezentate trei aspecte ce țin de relația dintre adolescenți și părinți: ”Teorii ale adolescenței”, ”Situția adolescenților în România” și ”Dimensiuni ale relației părinte-adolescent”.

Conform dicționarului explicativ al limbii române adolescent vine de la *adolescēt*, [At: COD. PEN. R. P. R. 180 / Pl: ~nți, ~e / E: fr adolescent, lat adolescens, -ntis] 1. Persoană care se află la vârsta adolescenței. 2. (Jur) Minor între 12 și 18 ani. Iar adolescența vine de la *ADOLESCĒNȚĂ* s. f. Perioadă a vieții omului cuprinsă între vârsta pubertății și cea adultă, în care are loc maturizarea treptată a funcțiilor fizice și psihice ale organismului. – Din fr. adolescence, lat. adolescentia. Organizația Mondială a Sănătății definește adolescența ca fiind perioada dintre 10 și 19 ani, dar în numeroase țări occidentale se consideră că adolescența începe între 10 și 18 ani la fete, 12-14 ani la băieți, și se termină în jurul vârstei de 19-21 de ani la ambele sexe.

Perioada adolescenței este, în general, caracterizată de criza identității (Erickson, 1968), când adolescentul se întreabă cine este și își caută să-și găsească locul în societate. În această perioadă stima de sine poate fi oscilantă, deoarece adolescenții trec prin schimbări importante în ceea ce privește atât auto-definirea, percepția corporală dar și relațiile cu ceilalți, cu familia

în special, apoi cu prietenii, colegii (Kopala-Sibley, Zuroff, Hankin & Abela, 2015; Leadbeater, Kuperminc). În această etapă este crucială dezvoltarea unei identități personale coerentă (Erikson, 1968; Kroger & Marcia, 2011).

Modelul piho-social dezvoltat de Erickson (1968) ce conține 8 stadii și care prezintă criza în adolescență ca o etapă în care se formează identitatea, printr-un proces inconștient de diferențiere față de ceilalți este preluat mai târziu de; Kroger & Marcia (2011) care analizând două dimensiuni majore: maturitate și asumarea identității, caracterizează adolescența prin 4 statusuri: difuziune de identitate, forcludere a identității, moratorium, dobândirea identității.

În acest subcapitol sunt prezentate câteva aspecte ce țin de ”Situția adolescenților în România”: riscul de sărăcie, consumul de tutun, substanțe și alcool, sarcinile premature și debutul vieții sexuale, sănătatea mintală. De asemenea, sunt analizate date ce țin de viața copiilor în mediul virtual, timpul pe care aceștia îl petrec în mediul on-line, violența la care este supus copilul atât în mediul on-line, cât și în cel fizic, în familie și societate în general.

Studiul realizat de World Vision România (2022)¹ ”Bunăstarea copilului din mediul rural din România” arată că 14% dintre adolescenții din mediul rural se duc frecvent sau întotdeauna la culcare nemâncați, iar pentru 9% dintre aceștia, aceasta este o practică obișnuită. Kovess *et al.*, 2015 analizând sănătatea mintală a adolescenților din România arată că aproximativ 9% dintre aceștia au nevoie de servicii de sănătate mintală, fiind mult mai afectați decât adolescenții din alte țări ale Uniunii Europene.

Organizația Mondială a Sănătății arată că majoritatea tulburărilor mintale debutează în jurul vârstei de 14 ani, deficiențele de sănătate mintală fiind întâlnite la circa 15% dintre copii și adolescenți (Copăceanu & Costache, 2022). Rata de suicid din România în rândul adolescenților sub 15 ani, este mai mare decât media europeană conform unui alt studiu comparativ (Dumitru, Papari, Seceleanu, Sunda, 2019).

Datele culese în România arată că și consumul de tutun este o problemă: 14,6% dintre copiii (13 și 15 ani) școlarizați din țară au afirmat în 2017 că au fumat în ultimele 30 de zile, iar 8,2% dintre copiii cu vârste cuprinse între 13-15 ani au declarat că au folosit (în ultimele 30 de zile) țigărete electronice (The Global Youth Tobacco Survey (GYTS) – WHO 2017)².

---

¹ World Vision, ”Raport Bunăstarea Copiilor din Mediul Rural” (2022), <https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2022/05/Bunastarea-Copiilor-din-Mediul-Rural.pdf>

² The Global Youth Tobacco Survey (GYTS), (2017), <https://nccd.cdc.gov/GTSSDataSurveyResources/Ancillary/DataReports.aspx?CAID=1>

Strategia „Copii protejați, România sigură – Strategie națională pentru protecția și promovarea drepturilor copiilor 2022-2027”³, face o analiză a stării de bine a copilului din România, iar aproximativ 1,3 milioane de copii (1 din 3 copii) sunt afectați în România de sărăcie sau excluziune socială.

Cele mai recente statistici arată că sunt numărul cazurilor de exploatare a copiilor, abuz și neglijare și trafic a crescut. În data de 30 septembrie 2020 s-au înregistrat 10.656 de cazuri de copii abuzați, neglijați, exploatați (conform Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copiilor și Adopție (ANPDCA))⁴, numărul crescând considerabil în următorii doi ani, astfel că în 30 septembrie 2021 s-a constatat un număr de 11.903 cazuri (cu un procent de 11,70% mai mare), iar în 30 septembrie 2022 cifrele oficiale indicau 12.761 de cazuri, rezultând o creștere 19,75% față de 30 septembrie 2020. Categoria cea mai afectată de abuz este cea a adolescenților, în 2022 din 17.175 de cazuri de abuz 5001 făceau parte din categoria de vârstă 14-17 ani. Este important de remarcat faptul că din totalul cazurilor de abuz în 2022, un număr de 14.993 copii au fost victima abuzurilor în familie.

Astăzi, mediul on-line este accesibil unui număr mare de copii și adulți, utilizarea rețelelor de socializare este aproape universală printre adolescenți. Deși, o parte a cercetărilor arată care sunt beneficiile mediului on-line pentru dezvoltarea adolescenților, există numeroase cercetări care atrag atenția asupra pericolului din mediul on-line și a impactului negativ asupra adolescenților. Datele statistice arată că în perioada pandemiei de COVID – 19 a crescut alarmant numărul copiilor victime ale abuzurilor în mediul on-line, inclusiv abuz sexual (”Explorând izolarea: Autori și victime ale abuzului sexual on-line asupra copiilor în timpul pandemiei de COVID-19”, Europol, 2020⁵).

Tot la acest subcapitol sunt prezentate câteva date referitoare la ”Dimensiuni ale relației părinte-adolescent”. Adeseori relațiile părinte-adolescent sunt presărate de conflicte, studiile privind asocierile dintre stilurile parentale și conflict, sunt cele care arată cum aceste dimensiuni afectează dezvoltarea copilului (de exemplu, Smetana, Campione-Barr, Metzger, 2006).

Există și date care arată că în general, în majoritatea studiilor cu eșantioane occidentale au constatat în mod constant că stilul parental autoritativ sau democat, cum mai este el denumit,

---

³ Strategia „Copii protejați, România sigură” – Strategie națională pentru protecția și promovarea drepturilor copiilor 2022-2027 <https://mfamilie.gov.ro/docs/20220506-PROIECT-HG-Anexa-nr.1.pdf>

⁴ <https://copii.gov.ro/1/date-statistice-copii-si-adoptii/>

⁵ ”Explorând izolarea: Autori și victime ale abuzului sexual on-line asupra copiilor în timpul pandemiei de COVID-19”, Europol, 2020 (disponibil la <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploitingisolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>)

este asociat cu niveluri mai ridicate ale coeziunii părinte-adolescent (Nelson *et al.*, 2011) și niveluri mai scăzute ale frecvenței conflictelor (Smetana, 1995) și conflictul total (McKinney & Renk, 2011). Și, dimpotrivă, un stil parental autocratic este asociat cu o coeziune mai scăzută (McKinney & Renk, 2011) și cu o frecvență mai mare a conflictelor (Smetana, 1995, Sorkhabi & Middaugh, 2014), cu o mai mare intensitatea (Smetana, 1995) și cu un nivel mai mare a conflictului total (McKinney & Renk, 2011).

Subcapitolul 1.7 ” Perceperea stilurilor parentale și a relației părinte-copil: diferențe dintre adolescenți-părinți și impactul asupra dezvoltării adolescenților” prezintă date care arată modul în care stilurile parentale afectează viața adolescenților.

Două dimensiuni stau la baza analizei stilurilor parentale: căldura și autoritatea parentală, care pot genera stilul parental general al părinților, așa cum sugerează cercetările Darling & Steinberg (1993). Așa cum s-a menționat în mai multe rânduri în această lucrare, la baza majorității cercetărilor stă lucrarea fundamentală a lui Baumrind (1971) care, analizând dimensiunea de responsivitate a părinților și de control a identificat trei stiluri de parenting: autoritar, autoritativ și permisiv. Părinții care aparțin stilului autoritativ/democrat se caracterizează prin comunicare reciprocă cu copilul, răspund nevoilor copilului, adică au un grad mare de responsivitate parentală, dar, în același timp sunt solicitanți, cer copiilor o serie de lucruri printre care responsabilitate, rezultate școlare și mai multă maturitate din partea acestora. Acest stil parental îl ajută pe copil să se dezvolte, să progreseze, să devină autonom, este un stil hrănitor, ajutându-l să comunice mai bine, pentru că părinții sunt cooperanți și deschiși către dialog. Unii autori au demonstrat faptul că stima de sine crescută, buna integrare în societate, maturitatea afectivă, responsabilizarea și rezultatele școlare bune, sunt adeseori asociate cu stilul parental democrat sau autoritativ. Este posibil ca stilul parental autoritativ/democrat să fi găsit un echilibru între cele două dimensiuni de căldură/ afectivitate și control, între responsabilizarea copilului (Carlson & Grossbart, 1988).

Implicarea părinților în facilitarea rezultatelor școlare ale adolescenților au fost foarte bine evidențiate de către Steinberg, Lamborn, Dornbusch & Darling (1992) observându-se că stilul parental autoritativ (sau democrat) în comparație cu stilul autoritar, are mai mare eficiență în obținerea de către adolescenți a unor rezultate școlare bune.

Adolescenții pot percepe diferit un părinte sau altul, iar într-o familie fiecare copil poate percepe diferit stilul parental al părinților.

Capitolul 2. ”METODOLOGIA CERCETĂRII” prezintă informații și date referitoare la instrumentele de lucru, eșantionare și caracteristicile eșantionului, precum și metodele de lucru și rezultatele cercetări cantitative și calitative.

Teza de doctorat se bazează pe metoda mixtă secvențială, incluzând în aceeași măsură cercetarea calitativă și cea cantitativă.

Subcapitolul 2.1 "Justificarea paradigmei și a metodologiei" prezintă informații legate de definițiile parentalității și a stilurilor parentale, și este urmat de 2.2 "Etica și protecția datelor cu caracter personal" în care sunt prezentate aspecte etice specifice etapelor cercetării și alte informații ce țin de calitatea și integritatea cercetării și formarea în domeniul eticii.

Subcapitolul 2.3 "Design-ul cercetării" prezintă scopul cercetării, apoi operaționalizarea conceptelor: istoricul instrumentelor, obiectivele cercetării, întrebările cercetării, ipotezele cercetării, populația analizată, participanți și proceduri și caracteristicile generale ale subiecților.

Baumrind (1978) și (1991 a și 1991 b) pune bazele primului model teoretic al stilurilor parentale, clasificând acestea în trei stiluri parentale: autoritar, autoritativ și permisiv. Maccoby și Martin (1983) se alătură cercetătorilor care evaluează stilurile parentale, introducând modelul bidimensional bazat pe "responsiveness feedback". Aceste noi concepte vin în sprijinul teoriilor lui Baumrind, care, în lucrările sale mai recente, 1991, va include aceste variații ale acestor dimensiuni în caracterizarea stilurilor parentale. Astfel, cele trei stiluri parentale mai sus menționate se transformă în patru, deoarece stilul indulgent se va împărți în două în funcție de gradul celor două axe (responsivitate și control parental).

Stilul parental autocratic (authoritarian) sau autoritar, este încadrat la nivelul ridicat de control, nivel scăzut de căldură părintească, responsivitate și sensibilitate. Stilul parental indulgent sau permisiv este caracterizat printr-un nivel de control scăzut, dar un nivel crescut de responsivitate, comunicare, căldură părintească și sensibilitate. Părinții care aparțin stilului autoritativ (authoritative), numit și democrat se încadrează la un nivel înalt de control și căldură părintească, responsivitate și sensibilitate. La polul opus părinților autoritari se află părinții neglijenți, neimplicați, cu un nivel scăzut de control parental și, totdeodată, un nivel scăzut de afecțiune parentală, căldură, responsivitate și sensibilitate.

Tabelul 1 Matricea stilurilor parentale

	Nivel înalt de control	Nivel scăzut de control
Nivel înalt de responsivitate	Democratic Control ferm și constant Monitorizare și oferire de standarde și repere clare pentru conduita adecvată a copiilor Acordă prioritate nevoilor și abilităților copilului Implicarea și cerințe în funcție de maturitate acestuia și adecvate vârstei Încurajarea copiilor să devină independenți Atenție acordată copiilor Iertare Încurajarea autonomiei Oferirea climatului democratic Reguli clare Flexibilitate, reciprocitate și asertivitate	Permisiv Exprimarea frecventă a căldurii și afecțiunii Aplicarea scăzută a normelor și a autorității Grad ridicat de acceptare Ia mai degrabă rolul de prieten decât părinte Permite copilului să ia sigur decizii Reguli minime Slabe așteptări de la copil Non-directiv Indulgent
Nivel scăzut de responsivitate	Autoritar Fermitate în practici și control exagerat Așteptare din partea copiilor la ascultare strictă și neîndoielnică față de autoritatea părintească Nu este pregătit să accepte individualitatea copilului Neascultarea este tratată cu forța și pedeapsa Neglijarea relativă a nevoilor afective ale copilului Mică comunicare între părinte și copil Comportamente extrem de directive Așteptări înalte Pedepse pentru neascultare sau nesupunere	Neglijent Nu este atent la nevoile copilului Neglijează copilului Mică interacțiune cu copilul Nu are timp pentru copil Pasiv Nu are reguli Este absent Neinteresat

Sursa: Generat de autor

Olson, Sprenkle & Russel (1979) au pus bazele Modelului circumplex pentru evaluarea familiilor. Acesta este alcătuit din trei concepte-cheie pentru a facilita înțelegerea familiei funcționale: coeziunea, adaptabilitatea (flexibilitate la schimbare) și comunicarea. Modelul este construit pe teoria sistemică a familiei și consideră că este necesar un echilibru pe fiecare dimensiune (coeziune și flexibilitate) pentru o funcționare optimă.

Coeziunea este definită ca fiind legătura emoțională pe care membrii familiei o au unul față de altul.

Flexibilitatea în familie este definită ca fiind calitatea și expresia relațiilor de leadership în familie și a organizării, regulile de funcționare a leadership-ului și negocierile.

Întrebările cercetării:

1. Care este diferența între stilurile parentale identificate în România în diverse cercetări și stilurile parentale identificate de către adolescenții din această cercetare?
2. Cum influențează genul/ modul în care adolescenții percep stilurile parentale?
3. Există diferențe între stilul parental al mamei și cel al tatălui identificate de către adolescenții din această cercetare?
4. Există diferențe între tipurile de familii identificate de către adolescenți și părinții acestora, ținând cont de nivelul de coeziune și flexibilitate?
5. Cum influențează diferența de gen, mediul de proveniență și structura familiei stilurile parentale și tipurile de familie determinate pe baza nivelului de coeziune și flexibilitate?

Ipotezele cercetării

1. Există diferențe între stilurile parentale raportate de către părinți (în studii și cercetări naționale) și stilurile parentale raportate de adolescenții din eșantionul acestei cercetări.
2. Genul ar putea avea un impact asupra percepției diverselor stiluri parentale la adolescenți.
3. Există diferențe între stilul parental al mamei și stilul parental al tatălui, raportate de adolescenți.
4. Mediul de proveniență și structura familiei influențează stilurile parentale.
5. Există diferențe între nivelurile de flexibilitate și coeziune raportate de adolescenți și cele raportate de părinții lor.

Caracteristicile populației în funcție de răspunsurile la primul instrument al cercetării:

Colectarea de date s-a bazat pe un eșantion (N = 438 adolescenți) din România. Eșantionarea a fost realizată pe bază de voluntariat, așadar, modelul eșantionării este de conveniență. Respondenții care au răspuns chestionarului de evaluare a stilurilor parentale au fost din 26 de județe și Municipiul București. A fost ales un eșantion de copii din clasele a IX-a, deoarece reprezintă o perioadă de tranziție de la învățământul secundar inferior (ISCED 2) sau gimnazial care cuprinde clasele V-VIII și învățământul secundar superior (ISCED 3) învățământ liceal, care cuprinde clasele de liceu IX-XII/XIII.

La primul instrument: Scala care măsoară stilurile parentale, răspunsurile valide au fost în număr de 438 provenite de la adolescenți cu vârste cuprinse între 15-17 ani, copii aflați în clasa a IX-a sau echivalentul acesteia în învățământul profesional și tehnic în anul școlar 2019-2020 și în anul școlar 2022-2023. Eșantionul a inclus și cei 30 de adolescenți care au fost în grupul de pretestare. Distribuția pe sexe indică un eșantion cu un număr mai mare de fete

(53,32% fete și 46,68% băieți), 58,12 % dintre adolescenți provin din mediul urban, iar 41,88% din mediul rural.

La cel de-al doilea instrument al cercetării (Chestionarul FACE IV) au răspuns un număr de 207 de adulți, părinți ai adolescenților și un număr de 228 de adolescenți, cu vârste cuprinse între 15-17 ani.

Analiza calitativă s-a realizat pe bază de interviuri (semi-structurate) on-line (pe platforma zoom) și telefonice cu 15 copii și 15 adulți (unul din părinții copilului a fost intervievat). Copiii au vârste cuprinse între 15-17 ani, elevi în clasa a IX-a la liceu sau echivalentul acesteia în școli profesionale, tehnice. Copiii și părinții au fost selectați în funcție de disponibilitatea acestora de a participa la studiu, pe bază de voluntariat. Doar un părinte dintr-o familie a fost selectat pentru interviu și copilul. Analiza calitativă a inclus și patru focus grupuri. Au fost selectați 36 de copii cu vârste cuprinse între 15-17 ani, elevi în clasa a IX-a la liceu (sau echivalentul acestuia) și 36 de părinți (unul dintre părinții copilului), din mediul rural și urban. Copiii și părinții au fost selectați în funcție de disponibilitatea acestora de a participa la studiu.

În subcapitolul 2.9 este descrisă cercetarea calitativă, care are în vedere studierea relației dintre stilurile parentale și dezvoltarea adolescentului: autonomie și responsabilizare, gradul de responsivitate al părinților; precum și care sunt mecanismele prin care stilurile parentale influențează relația părinte-adolescent.

Ghidul de interviu pentru copii și părinți a cuprins același tip de indicatori, însă întrebările au fost adaptate celor două categorii intervievate (copii și părinți). Ghidul de focus grup a conținut întrebări care au analizat câteva dimensiuni precum: comunicare și relații în familie, coeziune în familie: activitățile pe care le fac împreună membrii familiei, sprijinul pe care și-l acordă unii altora, modul de consultare în sânul familiei.

Subcapitolul 2.10 prezintă cercetarea cantitativă. Aceasta a cuprins o scală care evaluează stilurile parentale și două care măsoară nivelul de conexiune și flexibilitate din familie.

Primul instrument este Scala de evaluare a stilurilor parentale și a fost creată în cadrul acestui studiu și care conține 50 de itemi. Itemii au fost adaptați pentru a putea evaluate toate cele 4 stiluri parentale: democrat/autoritativ, autoritar, permisiv și neglijent.

Primul instrument care a stat la baza Scalei este ”Parenting Styles and Dimensions Questionnaire” (PSDQ) - Dimensiuni ale stilurilor parentale, dezvoltată de (Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). De exemplu, întrebările: Q3, Q12, Q13, Q14, Q25, Q29, Q30, Q32, Q42, Q43, Q44, Q47, Q48 sunt traduse din PSDQ (Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). O altă parte dintre indicatori, cum ar fi: Q8, Q9, Q10, Q15, Q18, 21, Q24, Q31, Q36, Q37, Q45, Q46, Q49, Q50 au fost selectați din ”Scala

de evaluare a stilurilor parentale” dezvoltată de Gafoor, Kunnathodi & Kurukkan, Abidha. (2014). Apoi Q1, 6, Q14 au fost selectate din studiul ”Feeling the Effects/ Resimțind efectele” (Birdwell, Vandore, Hahn, 2012). Ceilalți indicatori rămași din cadrul instrumentului au fost concepuți și elaborați de către doctorand utilizând ”Scala de evaluare a stilului parental” dezvoltată de Arnold, O’Leary, Wolff & Acker, 1993.

Cel de-al doilea instrument al cercetării Scala de Evaluare a Adaptabilității și Coeziune – FACES IV, construită după Modelul Circumplex, Modelul Marital și Modelul Familial și măsoară capacitatea de coeziune a familiei și a flexibilității familiei, folosind șase scale de valori. Testul are două scale de valori echilibrate care evaluează coeziunea echilibrată a familiei și flexibilitatea echilibrată a familiei, care sunt asemănătoare scalelor din FACES II. De asemenea, FACES IV conține patru scale de valori dezechilibrate, care evaluează extremele superioare și inferioare ale coeziunii și flexibilității. Cele două componente ale scalei de valori dezechilibrate ce aparțin Coeziunii sunt Detașat și Sufocant, iar cele aparținând Flexibilității sunt Rigid și Haotic (Olson, 2000).

În capitolul ”2.11. Prezentarea metodologiei de lucru” se detaliază metoda mixtă secvențială folosită în lucrare, prezentându-se în prima etapă cercetarea cantitativă, apoi cea calitativă.

Prima cercetare, cea cantitativă a analizat în prima etapă Stilurile parentale ale tatălui și ale mamei separat. A fost realizată o analiză factorială exploratorie (AFE) pentru a evalua structura scalei, a factorilor incluși în aceasta. În această fază itemii au fost grupați pe cele 4 stiluri parentale luând ca model grupările realizate de alți autori. Pentru fiecare dintre itemii scalei au fost calculate tabele de frecvențe și ulterior rulată analiza factorială. Analiza factorială exploratorie a fost realizată în două etape – prima etapă a inclus toți itemii pentru a vedea cum se grupează pe factori, iar cea de-a doua etapă a presupus eliminarea itemilor care nu se puteau grupa în niciun factor și crearea factorilor finali. Stilurile parentale (factori) au inclus fie una, fie mai multe dimensiuni (subfactori). Analiza factorială realizată a indicat o serie de diferențe între propunerea inițială de itemi pentru fiecare factor bazată pe literatura de specialitate și cea rezultată la finalul analizei statistice a factorilor. Chiar dacă pentru multe dintre variabile a existat o corespondență între literatura de specialitate și analiza derulată, pentru o parte dintre ele există o serie de diferențe. În urma analizei au fost identificate 8 stiluri parentale ale mamei și 6 ale tatălui.

În a doua fază a cercetării (deoarece în prima fază nu au ieșit doar 4 stiluri parentale așa cum sunt ele prezentate în literatura de specialitate), s-a reluat analiza factorială a stilurilor parentale utilizând axa de control și de responsivitate. S-a realizat așadar, analiza factorială

exploratorie pentru fiecare dimensiune, separat pentru mama și pentru tata iar o mare parte dintre itemi nu se încărcău bine pe factori și au fost excluși.

După ce au fost excluși toți itemii care nu se încărcău bine pe niciun factor, s-a realizat analiza factorială confirmatorie pentru fiecare dimensiune, separat pentru mama și pentru tata. Au fost adăugate în model corelații între erori (din informațiile din tabelul de corelații de la EFA), apoi au fost excluse variabilele care nu erau semnificative (cu factor loading $<0,4$).

Pentru aflarea stilurilor parentale a fost necesară rotirea axelor prin metoda Varimax (prin programul SPSS), cele două axe fiind control și responsivitate. Așadar, s-au repetat apoi modelele cu variabile care se referă la tată, apoi au fost calculate mediile pe cele două dimensiuni (responsivitate și control) pentru mamă și tată.

Clasificarea respondenților în cele patru stiluri parentale rezultă din intersecția dimensiunilor. Primul stil parental va fi definit de valorile peste medie pentru Responsivitate și Control, cu alte cuvinte scorurile peste medie la responsivitate și control va încadra părinții în stilul autoritativ, în schimb ce scorurile peste medie la control și sub medie la responsivitate va încadra părinții în stilul parental autoritar, iar scoruri sub medie la control dar peste medie la responsivitate va defini stilul permisiv, iar scoruri sub medie la ambele dimensiuni (control și responsivitate) va defini stilul neglijent.

Pentru testarea relației între stilurile parentale și sexul și mediul de proveniență, au fost aplicate teste t de semnificație. Pentru evaluarea modului în care mediul de proveniență și structura familiei influențează stilurile parentale s-a folosit ANOVA post hoc de comparații multiple, Bonferroni, Tamhane's T2 și Games-Howell.

În ”Capitolul 3. REZULTATELE CERCETĂRII” sunt prezentate rezultatele cercetării cantitative, apoi calitative.

Subcapitolul ”3.1. Prima cercetare: Stilurile parentale” prezintă rezultatele primei analize de frecvențe indică o serie de diferențe pe fiecare variabilă între mamă și tată.

În ceea ce privește conexiunea cu copilul și manifestarea afecțiunii și susținerii, mamele sunt cele care au obținut scoruri mai ridicate. Mamele sunt cele care își manifestă afecțiunea mai mult decât tații: își îmbrățișează copii și le spun că îi iubesc mai des (medie 3,7 la mamă comparativ cu 3,2 la tată), discută mai des problemele copiilor cu aceștia (3,9 medie), îi cunosc pe prietenii copiilor (3,9 medie comparativ cu 3,1 la tată), discută mai mult cu copiii despre școală și activităților școlare (4 medie în cazul mamei comparativ cu 3,2 media, în cazul tatălui).

Rezultatele analizei factoriale arată că, în cazul stilurilor parentale ale tatălui, variabilele se grupează în 6 factori: democratic/ afectiv, autoritar, permisiv autonom, permisiv fără reguli,

monitor/ supraveghetor, colaborativ; iar în cazul stilurilor parentale ale mamei, variabilele se grupează în 8 factori: democratic afectiv, democratic autonom, autoritar non-responsiv, autoritar-punitiv, permisiv fără reguli, permisiv autonom, supraveghetor, autoritar non-senzitiv.

Sexul respondenților influențează percepția privind stilurile parentale. Astfel, în cazul fetelor se exercită mai mult stilul democratic afectiv de către mame, acestea având o conexiune afectivă/ emoțională mai puternică decât în cazul băieților. Stilul autonom permisiv este mai prezent la mame în relația cu băieții, aceștia având un grad de autonomie mai mare în luarea deciziilor. În cazul tatălui se poate observa stilul colaborați în special, în relație cu băieții.

Mediul de proveniență al respondenților influențează într-o mică măsură stilul parental adoptat de mamă sau tată. În cazul copiilor din urban se poate observa mai mult adoptarea unui stil democratic afectiv de către mamă și tată.

Analiza stilurilor parentale în funcție de structura familiei (copilul trăiește cu un singur părinte, cu ambii părinți sau alte situații) arată diferențe semnificative în special, în cazul tatălui. Astfel, tații manifestă un stil democratic afectiv mai mult în cazurile în care copiii locuiesc cu ambii părinți. În familiile în care copii locuiesc cu ambii părinți, tații au un stil parental colaborativ sau permisiv autonom într-o măsură mai mare.

Stilurile parentale adoptate de mamele din România așa cum rezultă din corelarea responsivității și controlului, 48% dintre respondenți sunt autoritativ/ democrat, indulgent pentru 7%, autoritar pentru 11% și neglijent pentru 34% ().

Stilurile parentale ale tatălui rezultate din corelarea responsivității și controlului sunt autoritativ/ democrat pentru 53% dintre respondenți, indulgent pentru 5%, autoritar pentru 6% și neglijent pentru 36%.

Corelația între stilurile parentale ale mamei și cele ale tatălui arată că în 38% dintre cazuri și mama și tatăl au un stil autoritativ/ democrat, în 1% ambii au un stil indulgent, în 25 autoritar și în 23% neglijent. (Tabelul 2).

Tabelul 2 Corelare stiluri parentale mama și tată

		Stil parental Tatăl				Total
		1.00 Autoritativ/D emocrat	2.00 Indulgent	3.00 Autorit ar	4.00 Neglijen t	
Stil parental Mama	1.00 Autoritativ/De mocrat	38%	2%	2%	6%	48%
	2.00 Indulgent	4%	1%	1%	2%	8%

	3.00 Autoritar	4%	0%	2%	5%	11%
	4.00 Neglijent	6%	3%	2%	23%	34%
Total		52%	5%	7%	36%	100.0 %

Sursa: Generat de autor (procent din total)

Subcapitolul 3.2. "A doua cercetare Modelul circumplex dimensiunea de conexiune și flexibilitate în familie" prezintă rezultatele obținute în urma aplicării testului FACE IV.

La punctul 3.2.1 "Modelul circumflex la copii" sunt prezentate rezultatele modelului circumplex (Olson 2011) la copii, care explorează relația dintre coeziunea și flexibilitatea familiei în raport cu comportamentul copiilor. Analiza noastră indică cel mai mare număr de răspunsuri pentru dimensiunea „Conectat” o au familiile "conectate" indicând un procent de 36%, urmate de familiile "foarte conectate" (33%), apoi cele "oarecum conectate" (16%), cele "puternic conectate" (9%) și familiile dezangajate, 5% (**Eroare! Fără sursă de referință.**). În funcție de dimensiunea "flexibilitate", o pondere importantă a familiilor sunt catalogate ca fiind "flexibile (56%), urmate de cele "foarte flexibile" (24%), apoi cele "oarecum flexibile" (16%), cele "rigide" au obținut 3%, iar cele "haotice" au obținut cel mai mic procent (1%). Așadar la nivelul cel mai ridicat de conectare între membrii familiei („enmeshed”) au fost plasate doar 5% dintre familii.

Tot la acest subcapitol, la punctul 3.2.2. sunt prezentate rezultatele modelului circumplex la părinți. Analiza răspunsurilor părinților, dimensiunea "conexiunii", arată că aceștia sunt într-o măsură mai mare "foarte conectați" reprezentând 54%, apoi "puternic conectați" (22%, comparativ cu 9% la copii). Doar 1 părinte nu este deloc conectat conform părinților adică 0% (răspunsurile copiilor indică 5%), iar 3% sunt "oarecum conectați (răspunsurile copiilor indică 16%). Rezultatele pentru dimensiunea "flexibilității" grupează familiile în următoarele tipologii: 57% dintre familii sunt "flexibile", urmate de cele "foarte flexibile" – 35%, apoi cele "oarecum flexibile" (5%), apoi familiile "haotice" (2%) și cele rigide (1%).

Există diferențe între raportările copiilor și cele ale părinților, cu privire la conexiunea din familie, 54% dintre părinți se simt foarte conectați cu adolescenții, în comparație cu răspunsurile copiilor care indică 33% dintre familii fiind "foarte conectate". În ceea ce privește dimensiunea "flexibilității" opiniile celor două categorii de respondenți sunt mai asemănătoare: pe primul loc sunt familiile "flexibile" (57% procentul dat de către părinți și 56% de către copii), urmat de "foarte flexibil", "oarecum flexibil". Opinia adolescenților se schimbă doar la scalele dezechilibrate "haotic,, (2% părinții și 1% copiii) și la "rigid" (1% părinții și 3% copiii).

CONCLUZII

Ipoteza numărul 1 a cercetării ”Există diferențe între stilurile parentale raportate de către părinți (în studii și cercetări naționale) și stilurile parentale raportate de adolescenții din eșantionul acestei cercetări” este confirmată parțial de studiul nostru. Birdwell, Gheorghe, Reynolds, Moraru (2014) arată că 68% dintre părinți aparțin stilului autoritativ/democrat, denumit în studiu stilul ”iubire și fermitate”, 18% aparțin stilului ”laissez-faire” sau permisiv, în timp ce unul din 10 părinți sunt încadrați în stilul ”autoritar” (12) și doar 2% aparțin stilului ”detașat” sau neglijent. Studiul nostru arată că 38% dintre cazuri și mama și tatăl au un stil autoritativ/democrat (”iubire și fermitate” denumit de către alți autori), în 1% ambii părinți au un stil indulgent, în 25% autoritar și în 23% neglijent. Așadar, pe primul loc se află părinții care aparțin stilului autoritativ sau democrat atât în studiul nostru, cât și în alte studii realizate în România, însă există o diferență destul de mare între procentul dintre auto-raportările părinților. Părinții autoritari sunt pe locul doi cu 25% procente, în cazul clasificărilor din răspunsurile date de adolescenții din studiul nostru, iar în studiul realizat de Birdwell, Gheorghe, Reynolds, Moraru (2014) clasează părinții autoritari pe locul 3 cu 12%. Așadar, există o diferență și în acest caz. Dacă acest studiu arată că doar 2% dintre părinți sunt neglijenți, conform opiniei copiilor din studiul nostru părinții neglijenți ocupă chiar locul 2 cu un procent de 23%.

Analiza calitativă aduce în atenție diferențele sau potrivirile între opinia adolescenților și a părinților, în ceea ce privește o serie de comportamente.

Ipoteza a 2-a a cercetării ” Genul ar putea avea un impact asupra percepției stilurilor parentale” a fost analizată în cadrul primei cercetări a studiului și confirmată. Analizele factoriale arată că datelor obținute de la chestionarul de evaluare a stilurilor parentale indică faptul că sexul respondenților influențează percepția privind stilurile parentale. Astfel, prima analiză factorială arată că fetele consideră că mamele lor au un stil democratic afectiv, acesta indicând o conexiune afectivă/ emoțională mai puternică decât în cazul băieților fetele (3.7629 media pentru fete față de 3.5994 media pentru băieți). Mamele sunt mai permissive în relația cu băieții, aceștia având un grad de autonomie mai mare în luarea deciziilor (3.4096 media pentru băieți față 3.1479 media de pentru fete). În cazul tatălui se poate observa că stilul colaborativ a obținut scoruri mai mari în special, în relație cu băieții (3.5027 media la băieți, față de 3.2210 media la fete).

Și rezultatele cercetării calitative confirmă faptul că părinții sunt conectați cu adolescenții, dar fetele consideră că au un nivel de conexiune mai ridicat cu părinții lor, în timp ce băieții consideră că uneori părinții lor sunt prea conectați cu ei, afectându-le independența.

Ipoteza a 3-a ” Există diferențe între stilul parental al mamei și stilul parental al tatălui, raportat de adolescenți” este confirmată de studiul nostru.

Cercetarea cantitativă arată că există diferențe între mamă și tată pe dimensiunea de conexiune și afectivitate (dimensiune ce aparține stilului autoritativ), mamele fiind mai conectate și exprimându-și mai bine afecțiunea față de copil, diferențele sunt foarte mici.

Pentru stilul parental al mamei itemii s-au grupat generând următoarele 8 stiluri parentale: democratic afectiv, democratic autonom, autoritar non-responsiv, autoritar-punitiv, permisiv fără reguli, permisiv autonom, supraveghetor, autoritar non-senzitiv. Pentru stilul parental al tatălui itemii s-au grupat generând următoarele 6 stiluri parentale: democratic/afectiv, autoritar, permisiv autonom, permisiv fără reguli, monitor/ supraveghetor, colaborativ.

Ipoteza a 4-a ” Mediul de proveniență și structura familiei influențează stilurile parentale” este confirmată în studiul nostru.

Studiul nostru arată că mediul de proveniență al respondenților influențează într-o mică măsură stilul parental adoptat de mamă sau tată. Stilul parental autoritativ sau democrat este mai prezent în cazul raportărilor copiilor atât pentru mamă, cât și pentru tată, în mediul urban. Datele obținute prin corelarea stilului parental al mamei și al tatălui arată că responsivitatea atât la mamă, cât și la tată este mai mare în mediul urban.

Analiza stilurilor parentale în funcție de structura familiei (copilul trăiește cu un singur părinte, cu ambii părinți sau alte situații) arată în studiul nostru diferențe semnificative în special, în cazul taților.

Ipoteza a 5-a ”Există diferențe între nivelurile de flexibilitate și coeziune raportate de adolescenți și cele raportate de părinții lor” a lucrării noastre este parțial confirmată prin analizarea rezultatelor obținute prin aplicarea chestionarului FACE IV.

Părinții se consideră ”foarte conectați” cu copiii lor într-o proporție mai mare decât copiii (54% dintre părinți și 33% dintre copii). Din perspectiva părinților acest tip de familii sunt pe primul loc, în timp ce din perspectiva adolescenților locul întâi este ocupat de familiile ”conectate” (36%). În timp ce părinții sunt de părere că familiile ”dezangajate” sunt foarte puține (0%), copiii consideră că 5% din familii aparțin acestei categorii. Datele referitoare la flexibilitatea familiei arată că 35% de părinți consideră că sunt ”foarte flexibili” în comparație cu 24% dintre copii care consideră că părinții lor sunt ”foarte flexibili”. Această categorie este pe primul atât la copii, cât și la părinți. Diferențele apar la scalele de dezechilibru (dimensiunea

flexibilității), 3% dintre copii consideră că părinții lor sunt ”rigizi” în comparație cu 1% părinți care se consideră rigizi.

Primul obiectiv al studiului ”Explorarea percepției adolescenților cu privire la stilurile parentale ale tatălui și ale mamei, analiza mecanismelor relației adolescent-părinte” a fost atins dat fiind faptul că cercetarea cantitativă și cea calitativă a adus informații legate de modul în care adolescenții percep stilul parental al tatălui și cel al mamei, al părinților și mecanismele prin care sunt identificate acestea: controlul, responsivitatea, coeziunea, comunicarea, afecțiunea parentală, flexibilitatea sau adaptabilitatea părinților. Rezultatele obținute arată că adolescenții au o percepție diferită a stilurilor parentale, în comparație cu cea a părinților, dar mai ales arată că tata și mama au stiluri parentale diferite.

Contribuții teoretice:

Prezenta cercetare pornind de la modelele stilurilor parentale care se regăsesc în literatura de specialitate aduce o contribuție la clasificarea stilurilor parentale în dimensiuni specifice pentru tată și pentru mamă. Așa cum reiese din rezultatele analizei cantitative în această lucrare pentru stilul parental al mamei itemii s-au grupat generând următoarele 8 stiluri parentale: democratic afectiv, democratic autonom, autoritar non-responsiv, autoritar-punitiv, permisiv fără reguli, permisiv autonom, supraveghetor, autoritar non-senzitiv. Pentru stilul parental al tatălui itemii s-au grupat generând următoarele 6 stiluri parentale: democratic/ afectiv, autoritar, permisiv autonom, permisiv fără reguli, monitor/ supraveghetor, colaborativ.

Cercetarea noastră face o analiză a literaturii de specialitate referitoare la parentalitate, stiluri parentale, abordând totodată și tematica familiei, apoi analizând legătura dintre stilurile parentale și dezvoltarea copiilor. Totodată sunt abordate subiecte legate de adolescență, situația adolescenților din România. Așadar contribuția teoretică a acestei cercetări constă în faptul că se face o analiză a situației adolescenților din România și a mecanismelor relației dintre adolescenți și părinți.

Contribuții metodologice

Așa cum reiese și din capitolul alocat prezentării instrumentelor, al metodologiei și al rezultatelor, pentru prima dată la noi în țară se analizează în aceeași cercetare stilurile parentale în funcție de dimensiunea de responsivitate și de control; și totodată tipologia familiei în funcție de dimensiunile: conexiune și flexibilitate. În același timp pentru prima dată se analizează impactul pe care îl are diferența de gen, mediul de proveniență și structura familiei asupra stilurilor parentale. De asemenea, cercetarea analizează pentru prima dată la noi în țară

diferențele de opinie între adolescenți și părinți în ceea ce privește stilurile parentale din România.

Adaptarea Scalei de evaluare a stilurilor parentale, folosind alte instrumente folosite la nivel internațional, aduce o contribuție importantă la evaluarea celor 4 stiluri parentale: autoritativ/democratic, autoritar, permisiv și neglijent și nu a doar 3 stiluri cum este cel mai adesea regăsit în cercetările internaționale. Evaluarea celor patru stiluri parentale este importantă în contextul în care adeseori stilul parental ”neglijent” nu este analizat. Cercetarea noastră a făcut posibilă evaluarea acestui stil în baza unei dimensiuni care a conținut 6 variabile. Variabilele componente ale stilului parental neglijent care înregistrează cele mai ridicate valori sunt cele referitoare la interesul pentru modul în care copilul și-a petrecut ziua, acesta fiind mai puternic în cazul mamei (cu o medie de 4.0 comparativ cu 3.4 în cazul tatălui), implicarea copilului în treburile casei, unde, din nou, mama este cea care face acest lucru în mai mare măsură (media 3.9 față de 3.6 în cazul tatălui) și petrecerea de timp împreună, activitate din nou, atribuită în mai mare măsură mamei (media 3.4 comparativ cu 3.1 în cazul tatălui). Preocuparea preponderent de propria persoană, în detrimentul sentimentelor și problemelor copilului pare să fie caracteristică în mai mare măsură taților (media 2.1 comparativ cu 1.8 pentru mamă), la fel ca și implicarea mai redusă în rezolvarea problemelor pe care copilul le întâmpină la școală (media 3.1 față de 2.9 pentru mamă). Rezultatele cercetării arată că acest stil este clasificat de către copiii pe locul al doilea, în timp ce raportările părinților arată că acest stil este pe ultimul loc.

O altă contribuție importantă constă în faptul că au fost analizate separat stilurile parentale ale tatălui și al mamei, apoi stilul parental al părinților, din perspectiva adolescenților și nu prin auto-raportare așa cum au făcut celelalte cercetări în România. De asemenea, examinarea tipurilor de familii în funcție de gradul de coeziune și flexibilitate”, prin aplicarea scalei FACE IV modelul circumflex care a analizat din perspectiva adolescenților și a părinților, este o altă contribuție importantă.

Contribuții practice

Cercetarea noastră arată cât de importantă este raportarea stilurilor parentale de către copiii, deoarece atrage atenția asupra riscurilor din familie din prisma copilului. Sistemul de educație ar putea fi un actor important în ascultarea opiniei copilului și în sprijinirea lor. Sahithya, Manohari, Vijaya (2019) arată în studiile realizate că uneori și pentru părinții echilibrați, cu o stimă de sine bună, cu un grad mare de responsabilizare, conștiințiozitate, este greu să crească copiii energici. Așadar, este cu atât mai important să fie acordată o atenție mai

mare părinților care au trăsături de personalitate disfuncționale și, care, prin urmare sunt mai susceptibili de a se angaja în comportamente inconsecvente și ostile cu copiii lor, mai ales dacă și copii sunt mai energici. În același timp și identificarea copiilor care au comportamente de risc, tulburări de dezvoltare este importantă, pentru ca părinții lor să beneficieze de suport, în vederea prevenirii violenței în familie, a abandonului și a altor comportamente de risc.

Abordarea stilurilor parentale este un subiect care ar trebui să fie prioritar în politicile publice din România, dar mai ales, în practicile din sistemele educaționale și sociale. Cunoșcându-se așadar, impactul pe care acestea îl au asupra dezvoltării emoționale și cognitive a copilului este important ca măsurile care se iau pentru sprijinirea familiei să țină cont de aceste aspecte. Așadar, în afara promovării unei Strategii de susținerea a parentalității, este nevoie și de o legislație coerentă care să poată duce la identificarea familiilor cu risc și la includerea lor în programe de suport. Acest studiu, ca și alte studii arată că familiile autoritare, cât și cele permissive și, mai ales, cele neglijente, neimplicate prezintă un risc. Profesioniștii din sistemul de sănătate (pentru că ei iau contactul cu părinții la nașterea copilului) și cei de protecție socială ar trebui să beneficieze de instrumente care să măsoare stilurile parentale și să poată veni în sprijinul familiilor cu risc de părăsire a copilului, de abuz.

Toți actorii implicați în protecția drepturilor copilului: autorități publice locale, centrale, organizații neguvernamentale și întreaga comunitate ar fi necesar să se implice în dezvoltarea de campanii media care să arate importanța stilurilor parentale în dezvoltarea copilului. Unul dintre mesajele pe care aceste campanii l-ar putea promova ar fi acela legat de importanța responsivității părinților, a modului în care aceștia răspund nevoilor copilului, încurajarea părinților să combine într-un mod echilibrat căldura părintească cu regulile și limitele. Responsabilizarea copilului și implicarea lui activă în viața familiei și în societate, este un alt mesaj care ar putea fi promovat. De menționat, ar fi și faptul că părinții își pot schimba stilul parental dacă li se oferă modele corespunzătoare și sprijin.

Depistarea precoce a cazurilor de risc este importantă și intervenția precoce, dar în același timp, prevenirea este importantă, iar informarea părinților se poate face direct de către profesioniști sau prin intermediul mass-media sau prin implicarea întregii comunități.

Dezvoltarea de programe de educație parentală este la fel de importantă, iar alocarea de fonduri din partea Guvernelor este un punct care ar trebui să fie prioritar în orice țară. Aceste programe nu privesc doar părinții, ci și copiii și tinerii ca viitori părinți.

Viitoarele programe de educație parentală ar trebui să țină cont de opiniile adolescenților și să includă formarea abilităților și practicilor cheie pentru părinți cum ar fi: dezvoltarea abilităților de comunicare, promovarea unei discipline pozitive și non-violente, încurajarea

autonomiei, a dezvoltării socio-emoționale și cognitive a copiilor, înțelegerea și gestionarea emoțiilor copiilor și multe altele.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Albu E. (2002). *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți. Prevenire și terapie*. București: Aramis, 46-47.
2. Arendell T. (1997). *Contemporary parenting: challenges and issues/ editor*. Thous and Oaks, Calif.: Sage Publications.
3. Arnold, D. S., O'Leary, S. G., Wolff, L. S., Acker, M. M. (1993). The Parenting Scale: A measure of dysfunctional parenting in discipline situations. *Psychological Assessment*, 5, 137-144. doi:10.1037/1040-3590.5.2.137.
4. Baumrind, D. (1975). The contributions of the family to the development of competence in children. *Schizophrenia Bulletin*, 1, 14, 12-37. <https://doi.org/10.1093/schbul/1.14.12>.
5. Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4, 1, Pt.2, 1-103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>.
6. Birdwell, J., Gheorghe D., Reynolds L., Moraru A. (2014). Resimțind Efectele: România – Stiluri Parentale și Influența Consumului de Alcool la Minori. *Demos Uk*.
7. Birdwell, J., Vandore, E., Hahn, B., (2012). Feeling the effects – Effective parenting is the best way to call time on Britain's binged rinking, *DEMOS*.
8. Carter, N. (1996). *Seehowwegrow: a report on the status of parent education in the US, Philadelphia: Pew Cheri Tabel Trusts*.
9. Carr, A. (2006). Thematic review of family therapy journals 2005. *Journal of Family Therapy*, 28, 417-436.
10. Carlson, L., Grossbart, S. (1988). Parental style and consumer socialization of children. *Journal of ConsumerResearch*, 77-94.
11. Coleman, M., Ganong, L., Fine, M. A. (2000). Reinvestig ating remarriage: Another decade of progress. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 4.
12. Copăceanu M., Costache I. (2022). *Sănătatea mintală a copiilor și a adolescenților din România – Scurtă radiografie*, UNICEF, Septembrie 2022.
13. Darling N., Steinberg L. (1993). Parenting style as context: an integrative model. *Psychol. Bull.* 113, 487-496. 10.1037/0033-2909.113.3.487.

14. Dumitru M., Papari A., Seceleanu A., Sunda I., (2019). Suicide In Romania Compared To The Eu-28 Countries, *Social Sciences and Education Research Review*, Department of Communication, Journalism and Education Sciences, University of Craiova, 6, 2, 131-148, November.
15. Erikson, E.H. (1968). *Identity: youth and crisis*. Norton & Co.
16. Gafoor, Kunnathodi & Kurukkan, Abidha. (2014). Construction and Validation of Scale of Parenting Style. *Guru Journal of Behavioural Sciences*. 2. 315-323.
17. Hetherington, E. M., Kelly, J.(2002). *For better or for worse: Divorce reconsidered*. New York: W. W. Norton and Company.
18. Hou, Y., Benner, A. D., Kim, S. Y., Chen, S., Spitz, S., Shi, Y., Beretvas, T. (2019). Discordance in parents' and adolescents' reports of parenting: a meta-analysis and qualitative review. *American Psychologist*, 75, 329-348. <https://doi.org/10.1037/amp0000463>.
19. Kopala-Sibley, D. C., Zuroff, D. C., Hankin, B. L., Abela, J. R. Z. (2015). The development of self-criticism and dependency in early adolescence and their role in the development of depressive and anxiety symptoms. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 41, 8, 1094-1109. <https://doi.org/10.1177/0146167215590985>.
20. Kovess V., Carta M.G., Pez , P., Bitfoi, A., Koc C., Goelitz, D., Otten, R. (2015). The School Children Mental Health in Europe (SCMHE), În Ciucă, A., Baban, Adriana (2016). *Youth mental health context in Romania*.
21. Kroger, J., Marcia, J. E. (2011). The identity statuses: Origins, meanings, and interpretations. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 31-53). Springer Science + Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_2.
22. Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blatt, S. J., Hertzog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing problems. *Developmental Psychology*, 35, 5, 1268-1282. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.5.1268>.
23. Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. In P. H. Mussen, & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 4. Socialization, Personality, and Social Development* (1-101). New York: Wiley.

24. McHale, J., Cowan, P. (Eds.). (1996) *Understanding how family-level dynamics affect children's development : studies of two-parent families*. (Vol. 74). San Francisco: Jossey-Bass.
25. McKinney C., Renk K. (2011). A multivariate model of parent-adolescent relationship variables in early adolescence. *Child Psychiatr. Hum. Dev.* 42 442-462. 10.1007/s10578-011-0228-3.
26. McGoldrick M., Heiman M., Carter B. (1993). The changing family life cycle: A perspective on normalcy. In Walsh F. (Ed.), *Normal family processes* (405-443). New York, NY: Guilford Press.
27. Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., Christensen, K. J., Evans, C. A., Carroll, J. S. (2011). Parenting in emerging adulthood: an examination of parenting clusters and correlates. *J. Youth Adolesc.* 40, 730-743. 10.1007/s10964-010-9584.
Neuman, L. (2011). *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Approches*, Ed. Pearson, Boston USA.
28. Olson, D. H., Sprenkle, D. H., Russell, C. S. (1979). Circumplex model of marital and family systems: I. Cohesion and adaptability dimensions, family types, and clinical applications. *Family Process*, 18, 1, 3-28. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1979.00003.x>
29. Olson, D. H. (2000). Circumplex Model of Marital and Family Systems. *Journal of Family Therapy*, 22, 144-167.
30. Parke, R. D., Buriel, R. (1998). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In W. Damon, N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (463-552). John Wiley & Sons, Inc.
31. Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., Hart, C. H. (2001). The Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ). In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques: Vol. 3. Instruments & index* (319-321). Thousand Oaks: Sage.
32. Sahithya, B. R., Manohari, S. M., Vijaya, R. (2019). Parenting styles, *International Journal of Psychology Sciences*, www.psychologyjournal.net 11 and its impact on children-a cross cultural review with a focus on India. *Mental Health, Religion & Culture*, 22, 4, 357-383.
33. Smetana J. G. (1995). Parenting styles and conceptions of parental authority during adolescence. *Child Dev.* 66, 299-316. 10.1111/j.1467-8624.1995.tb00872.

34. Smetana, J. G., Campione-Barr, N., Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annual Review of Psychology*, 57, 255-284.
35. Sorkhabi, N., Middaugh, E. (2014). How variations in parents' use of confrontive and coercive control relate to variations in parent-adolescent conflict, adolescent disclosure, and parental knowledge: Adolescents' perspective. *Journal of Child and Family Studies*, 23, 7, 1227-1241.
36. Stănciulescu, E. (2002). *Sociologia educatiei familiale* [Sociology of Family Education], Iasi: Polirom.
37. Stern, D. (1989). *Le monde interpersonnel du nourrisson*, Paris: PUF.
38. Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbusch, S. M., Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed. *Child Development*, 63, 5, 1266-1281. <https://doi.org/10.2307/1131532>.
39. Zamfir, C., Vlăsceanu, L. (1993) *Dicționar de sociologie*, București: Babel.